

hledu; III. průvodce Prahou a okolím), ze statistiky a místopisu (*Rumunsko; Příspěvky k dějinám a místopisu okresu slanského*); z genealogie (*O pánech z Martinic*); z lit. historie (*Adolf Heyduk; Fr. F. Procházka ve »Slavině«, její některý čas redigoval*); z lidovědy (v »Nár. Politice«, »Zábavných Listech«, »U domácího krbu«, »Hospodáři Československém« a jinde). Též vydal básně Jar. Herdy (v. t.)

* **Kredba** Václav, spis. čes. (* 18. čna 1868 v Praze). Studoval na malostranském gymnasiu a absolvoval práva na české universitě. Vstoupil r. 1895 k místodržitelství, r. 1896 k magistrátu v Praze, kde r. 1901 jmenován mag. kommissarzem a r. 1907 mag. sekretářem. Překládá plně z polštiny do časopisův a do »Levných svazků novel«.

* **Kreidelsování** v. Slepci, str. 357 b.

Krehl Ludolf, semitista něm., † 1901 v Lipsku.

Krechowiecki Adam rediguje ve Lvově úřední noviny. Z historických prací jeho jsou nejoblíbenější ještě: *Fiat lux. Obraz historyczny z czasow Jadwigi i Jagelly* (1901); *O tron* (cyklus, obsahující práce: *Ostatni dynasta*, 1889; *Piast*, 1898; *Slawa*, 1901; *Mrok*, 1905). Povídky ty nevynikají psychologii jako spíše vnější efektností a tendenci protišlechtickou. Z ostatních jmenujeme ještě *Rdza* (1898) a *Jeden dzień* (1902).

* **Kreisinger** Josef (* 1857 v Čičově), gymn. a theologii studoval v Praze, kde r. 1882 vysvěcen na kněze, načež kaplanoval ve Slavkově a v Litni, kde jest od r. 1892 farářem. Napsal *Litěň a přifařené k ní obce* (Beroun, 1896).

* **Krejč** v. Kregcz.

* **Krejča** Josef V., spis. a žurnalista čes., viz Libenský Vlaslav.

Krejčí 6) Augustin, od r. 1900 jest prof. gymnas. v Praze v Žitné ulici. Podal dále zdařilý překlad *Aristofanových Žetců* (programm gymn. v Žitné ulici v Praze na r. 1903 a 1904) a *Ptáku* (v Hrubého Výboru z literatury řecké a římské, Praha, 1903) a rovněž zdařilé překlady *Komenského Didaktiky veliké* (Knihovna paedagogických klasiků, svazek I., t., 1905) a *Rozpravy k Vratislavským a Didaktiky analytické* (t., sv. IV., 1908). — K. 7) František, od r. 1905 mimořádný professor české university. K. vychází od fenomenálního či psychofysického parallelismu, t. j. že duševní jest nám dáno jen v průvodu nervových pochodů, tak že máme dvě rovnoběžné řady jevů vnitřních a vnějších, mezi nimiž ovšem není příčinné souvislosti, že zákony dění duševního nelze jinak stanoviti než na základě nervových dějů sdružených, z čehož plyne opět, že duševní jevy jsou vysvětleny, když jejich časová souvislost jest uvedena ve vztah s kausální souvislostí nervových korrelátů, a stanoví za psychický element, který stejně vyhovuje požadavkům logickým jako filosofickým, počitek (sensation)

t. j. duševní pochod, jenž vzniká vnějším popudem a záleží v uvědomění si nějakého obsahu (kvality), libosti nebo nelibosti a v reakci motorické. Z počátku o stránce obsahové, citové a volní vyvíjejí se složitější stavy duševní. Jak se tento vývoj děje, ukazuje K. především ve stěžejním svém díle *Psychologii*, již posud vyšly čtyři díly (»Dědictví Komenského«, 1902, 1904, 1906 a 1909). Poměr ke starším a soudobým směrům psychologickým i k jejich repräsentantům vymezil K. mimo uvedená díla v *Rozhledech po nynějším stavu psychologie* (v »ČCM.«, 1897), v *Obzoru psychologickém* v »Naši Době« 1898 a v *Psychologických rozhledech* v »České Mysli«, kde tvoří stálou rubriku; poměr empirické psychologie k teorii vývojové naznačil ve studii *Záhada vývoje v psychologii* (Programm gymn. na Král. Vinohradech, 1900). Psychofysický parallelismus, jehož obhájení K. věnoval úvahu *K otázce psychofysického parallelismu* (»Česká Mysl«, 1902), tvoří vlastní basi, na níž vybudoval svůj pozitivistický systém. Vyrůstá organicky z počátků v *Zákonu asociacním*, aby po menších studiích (*Volné listy o nynější filosofii* v »České Mysli«, 1900; *Kantův apriorism*, t., 1901; *O filosofii Smetanově*, »Knihovnička Času«, č. 14.; *Bedřich Nietzsche*, t., 1902 a *Rozhledech pověsňných* v »České Mysli« 1901, v nichž referováno hlavně o literatuře Nietzscheho se týkající) vyvrcholil v díle *O filosofii přítomnosti* (1904). K. hodnotí v něm pod zorným úhlem sporu vědy a náboženství, z něhož právě rodí se filosofie, bohatství myšlenkové zejména doby přítomné a rýsuje několika charakteristickými tahy výhled do budoucnosti, k níž ukazuje sklon k pantheistickému nazírání největších soudobých myslitelů. Ethice pozitivistické dostalo se obšírného rozboru v díle *Svoboda, vůle a mravnost* (1907), kde K. v důsledcích svého pozitivismu stojí na stanovisku, že mravnost jest uvědomění si podmínek blaženého života, sleduje její vývoj, který prameně v pudu sebezáchovy přechází ze stadia egoismu a čirého rozkošnictví v ideál humanity, k němuž lidstvo spěje. V tomto pozitivistickém pojetí stojí ovšem mravnost výše než náboženství a může býti jedině půdou, z níž má vzrůstat i snažení paedagogické. Paedagogické názory své shrnul K. ve spise *Positivism a výchova* (»Dědictví Komenského«, 1906) a v menších úvahách (*Náboženství, mravnost, škola* v »Paedagog. Rozhledech«, 1905; *Cíl výchovy a volná škola* v »Hlídce Času«, pros. 1906, leden a únor 1907 a *Volná škola* v »Paedagog. Rozhledech«, 1908, *Noch einige Gedanken über die Antike* v »Čechische Revue« I.). Aesthetické kredo K-ho obsahuje stať *O významu umění ve vývoji* (»Naše Doba«, 1901), v níž autor se stanoviska theorie vývojové dospívá k názoru, že umění je pudová anticipace vývoje a že jen s tohoto hlediska možno vystihnouti pravou cenu umění a

s plným vědomím oddati se požitku z něho. Z drobnějších dlužno ještě uvést starší studii *Mezinárodní svaz ethický* (»Česká Mysl«, 1905); *Augustin Smetana v boji o náboženství* (t., 1905, knižně nákladem Volné Myšlenky 2. vyd. 1908); *Arnošt Haecel* (»Česká Mysl«, 1906); *David Bedřich Strauss* (nákladem Volné Myšlenky 1908, konfiskováno); *O filosofii Tolstého* (»Paedagog. Rozhledy«, 1909); *L. N. Tolstoj, filosof* (»Česká Mysl«, 1909, knižně přepracováno nákladem Volné Myšlenky, 1909) a spisek *Náboženství a mravnost* (nákladem Volné Myšlenky 1909). Jeho přičiněním vycházejí Spisy Augustina Smetany (první svazek s jeho předmlouvou 1903), za jeho redakce vydává se Sborník Durdíkův (nákladem Filozofické jednoty), do něhož napsal stať o Durdíkově metafysice, založil »Českou Mysl«, jejímž je hlavním redaktorem a do níž napsal mimo jiné studii *P. Josef Pítha, kněz-myslitel* (1902), diskusi s prof. Králem o Původu náboženství (1903), *Tomáš Kvasnička* (1906) a *O Hostinského filosofii* (1907). Do »Čechische Revue« napsal r. 1907 studii *Otakar Hostinský*. Přičiněním K-ho a za jeho redakce došlo k vydávání překladu Schopenhauerova díla *Die Welt als Wille und Vorstellung* v příloze »České Mysli« 1909. K. všimá si bedlivě též veřejného života, jak o tom svědčí jeho zajímavé poznámky v Drobných zprávách v »Čes. Mysli« a především památná řeč »O významu kongresu Volné Myšlenky v září 1907«. *Ant. Klímt.* — K. 8) František V., spis. a novinář čes., vydal řadu monografií literárnědějepisných, studii umělecky kritických a essayí. Literárnědějepisné monografie, shrnující kriticky známou látku a vykládající ji moderními metodami psychologie umělecké a kulturní, jsou *Julius Zeyer* (Praha, 1901); *Jan Neruda* (t., 1902); *Karel Hynek Mácha* (t., 1907); doplňuje je kniha *Zrození básníka* (t., 1907) v níž K. hledá vývojovou ideu českých dějin slovesných a pokouší se zvážit a ocenit veškeré součinitele, kteří ať kladně ať záporně působili na vytváření básnického typu v Čechách. Výsledkem hudebních studií a snahy vnést i do českých hudebních dějin velikou vývojovou tendenci kulturní jest kritická monografie *Bedřich Smetana* (t., 1899), kde však K. podlehl jednostranně Nietzscheově kritice Wagnera a příliš libovolně zacházel s fakty historickými; německý jeho spisek *Friedrich Smetana* (Berl., 1906), vydaný ve sbírce »Moderne Musiker«, má ráz spíše informační. Již v literárně kritických svých monografiích K. obracel svůj zor rád ke kulturnímu zítřku, a vůbec přemýšlení o spolupráci umělcově, jmenovitě básníkově na nových útvarech společenských tvoří ústřední bod jeho kulturní filosofie. V ní slévá se socialismus s evolučním snem Nietzscheovým, umělecký chiliasmus s tendencí t. zv. Volné myšlenky; K. slibuje si přísti nové radostné civilisace od výchovy svobodných občanův, od emancipace nábo-

ženské, od vítězství uměleckého smyslu nad moralismem a utilitářstvím. To vykládají jeho knihy essayí: *Věčné jitro v umění* (Praha, 1903); *Výchova nových lidí* (t., 1904); *Náboženství a moderní ideál člověka* (t., 1905) a *Sen nové kultury* (t., 1906). V nich sloh K-ho, tihnoucí vůbec k barevné i fečnické sytosti, stává se hymnickým; ale hojně zajímavé kulturní příklady, literární narážky, umělecké charakteristiky zachraňují jej před neživou abstraktností. K. získal si zásluhy i jako literární zprostředkovatel a to jednak články o české literatuře v »Zeit«, »Oesterreichische Rundschau«, »Literarisches Echo« a »Arbeiterzeitung«, jednak překlady na př. V. Hugoových *Ďelníků moře* (1903) a Heijersmanovy hry »Na faře« (1909). Zmínky zasluhují i jeho úvody k některým svazkům »Světové knih.« AN. — K. 9) Jan, germanista čes. Z dalších prací uvádíme: *Valdštejn v dramatické a románové poesii německé* (»ČCH.«, 1899); *Grillparzerův poměr k filosofii* (»Česká Mysl«, 1901); *Studie z novější literatury německé* (Praha, 1904); *Marie Ebnerová z Eschenbachu, Ossip Schubin, Carmen Sylva* (»Naše Doba«, 1901, 1908); *Dvě novodobé messiady* (»Česká Mysl«, 1908); *O středohornoněmecké mluvě spisovné* (»Věstník Král. čes. společnosti nauk«, 1906) a řadu článků v literární »Hlidce Času« 1906. Přel.: Nietzsche, »Nečasové úvahy«, (»Otázky a názory«).

* **Krejčí** Rudolf, právník čes. (* 1860 v Nov. Bydžově). Studoval gymn. v Hradci Kr., práva na c. k. české universitě. Hodností doktorské nabyl r. 1884. Po 1½ leté praxi u c. k. zemské školní rady byl jmenován r. 1884 koncipistou zemského výboru král. Českého, kde působil posud, byv jmenován r. 1900 radou. Z nařízení zemského výboru podnikl studijní cesty po Německu, Švýcarsku, Belgii a některých korunních zemích rakouských za účelem prozkoumání zařízení veřejné správy proti živlům nezaměstnaným a organizace pojišťování živelního. Vypracoval osnovy zákonův o zařízení stravoven pro osoby práci hledající a o úpravě veřejného bezplatného všeobecného sprostředkování práce. Po uzákonění osnov těch provedl organizaci zmíněných ústavů v celé zemi. Touto úpravou zprostředkovávání práce království České předstihlo všechny ostatní země, jsouc první zemí, která upravila sprostředkování práce na podkladě veřejnoprávním. Úprava ta má zejména velikou důležitost též pro zemědělství. Mimo to vypracoval sněmovní předlohy o zřízení zemské pojišťovny proti ohni, krupobiti a pádu dobytka. Od počátku úřední své činnosti pracuje též v referátě melioračním a o úpravě řek. Byl též horlivě činný v sociálně-humanitní kommissi obce král. hlavního města Prahy. K jeho návrhu byly zřízeny některé instituce obecní. Literárně byl činný v oboru sociálně-politickém a veř. správy. Uvésti sluší: *K úpravě hnanectví; Podporování meliorací* (obě v »Čes. Revui«, 1904); *Mezinárodní obrana proti obchodu s děvčaty* (»Nová Česká Revue«, 1905);